

METODOLOŠKO POJASNILO

Tanja Tomić

TUJI POTNIKI V REPUBLIKI SLOVENIJI

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

- Tuji potniki, Slovenija, večletno – za izbrana obdobja (Prva objava)
- Tuji potniki na cestnih mejnih prehodih s Hrvaško, Slovenija, večletno (Prva objava)

April 2021

Kazalo

1	NAMEN.....	3
2	PRAVNA PODLAGA.....	3
3	ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI.....	3
4	IZBOR ENOT OPAZOVANJA.....	3
5	ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV.....	4
6	DEFINICIJE.....	4
7	POJASNILA.....	5
8	OBJAVLJANJE PODATKOV.....	7
9	REVIDIRANJE PODATKOV.....	7
10	DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA.....	8

1 NAMEN

Namen objave podatkov je prikazati strukturo tujih potnikov, ki zapuščajo Slovenijo na schengenski meji s Hrvaško in notranji meji z Italijo, Avstrijo in Madžarsko. Prav tako želimo prikazati podatke o višini in strukturi njihovih izdatkov med obiskom Slovenije. Ključne statistike so: število tujih potnikov (število tujih enodnevnih obiskovalcev in število tranzitnih potnikov), ki so odšli iz Slovenije, čez izbrane cestne mejne prehode in njihova povprečna poraba v EUR.

2 PРАВNA PODLAGA

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#)
- [Zakon o državni statistiki \(Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01\)](#)
- Partnersko sodelovanje z Banko Slovenije (dogovor o sodelovanju)

3 ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Enota opazovanja, ki jo opisujejo objavljeni podatki, je tuji potnik, ki je v izbranem obdobju zapustil Slovenijo na cestnem mejnem prehodu. Tujega potnika prikazujemo glede na vrsto vozila v katerem je zapustil Slovenijo, glede na razlog njegovega prihoda v Slovenijo, glede na višino njegovih povprečnih izdatkov pri nas ter glede na strukturo njegovih izdatkov.

4 IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Enota opazovanja je tuji potnik, ki je zapustil Slovenijo na cestnem mejnem prehodu. Tujega potnika prikazujemo glede na vrsto vozila, v katerem je zapustil Slovenijo, glede na razlog njegovega prihoda v Slovenijo, glede na višino njegovih povprečnih izdatkov pri nas in glede na strukturo njegovih izdatkov.

Mejni prehodi, na katerih je potekalo anketiranje ter dnevi in ure začetka anketiranja za vsak izbrani mejni prehod so bili izbrani s postopkom slučajnega izbora. Tako mejni prehodi, kot tudi dnevi in ure so bili izbrani s postopkom vzorčenja z verjetnostjo, sorazmerno velikosti. Kot mero velikosti smo v postopku vzorčenja uporabili urne podatke o številu vozil na mejnih prihodih, ki so bili pridobljeni z avtomatskimi števci Direkcije Republike Slovenije za infrastrukturo. Ker med izbiro vzorca teh podatkov za referenčno obdobje še nismo imeli na razpolago, smo uporabili podatke iz predhodnega leta in jih ustrezno preslikali na referenčno obdobje. Vzorec je bil tudi stratificiran glede na velikostni razred mejnega prehoda.

Zadnji del izbora, izbiro vozila in anketirane osebe, je po ustreznih navodilih opravil anketar: izbirati je moral z enakomernim intervalnim razmikom v anketnem dnevu ter sorazmerno glede na vrsto vozil.

Raziskovanje v letu 2016 je potekalo na izbranih cestnih mejnih prehodih na meji z Republiko Hrvaško, in sicer od 25. marca do 25. aprila (1. anketno obdobje), od 15. julija do 15. avgusta (2. anketno obdobje) ter v oktobru 2017 (3. anketno obdobje), ob vnaprej izbranih dnevih, in sicer od 6. ure zjutraj do 22. ure zvečer, vendar skupaj največ 8 ur. Za vsako anketno obdobje je bilo izbranih 8 mejnih prehodov; v prvem in tretjem anketnem obdobju je bilo po 44 anketnih dni, v drugem pa 56 anketnih dni.

Raziskovanje v letu 2020 je potekalo na izbranih cestnih mejnih prehodih z Italijo, Avstrijo, Hrvaško in Madžarsko in sicer od 1. julija do 31. avgusta 2020 (1. anketno obdobje) ter od 1. septembra do 31. avgusta 2020 (2. anketno obdobje) ob vnaprej izbranih dnevih, in sicer od 6. ure zjutraj do 21. ure zvečer, vendar skupaj največ 8 ur. Za oba anketna obdobja je bilo izbranih 13 mejnih prehodov; v prvem anketnem obdobju je bilo 113 anketnih dni v drugem pa 73 anketnih dni.

5 ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatki se zbirajo vsake 3 leta.

Podatke pridobimo v raziskovanju »Tuji potniki« (TU-POTNIKI). Zbiramo jih z vprašalnikom »Tuji potniki, 2020« (TU-POTNIKI) oz. v letu 2016 z vprašalnikom »Tuji potniki v Sloveniji, 2016« (TU-POT/IZSTOP). Anketar pridobi podatke z metodo intervjuja (osebno anketiranje), izjemoma pa lahko tuji potnik izpolni vprašalnik sam. Vprašalnik je preveden v jezike držav, od koder prihaja v Slovenijo največ tujih potnikov.

Vprašanja so razdeljena na tri sklope z naslednjo vsebino:

- osnovni podatki o tujem potniku (država prebivališča, vozilo, s katerim potuje, število sopotnikov v vozilu, meja na kateri je tuji potnik vstopil v Slovenijo, glavni razlog prihoda v Slovenijo);
- podatki o enodnevem bivanju v Sloveniji (razlog enodnevnega obiska, izdatki tujih potnikov med bivanjem v Sloveniji, vir informacij o potovanju);
- podatki o uporabi mobilnih telefonov v Sloveniji (Tuji potniki, 2020)

Podatkov za to raziskovanje ne pridobivamo iz administrativnih virov.

6 DEFINICIJE

Tuji potnik je oseba na poti izven države svojega (stalnega) prebivališča, ne glede na razlog potovanja, prevozno sredstvo ali dobo bivanja izven države svojega (stalnega) prebivališča. Tuji potniki so lahko tudi dnevni (tedenski)

migranti, ki potujejo zaradi dela ali šolanja.

Glavni razlog prihoda je razlog, zaradi katerega je tuji potnik prišel v Slovenijo. Brez tega razloga, do potovanja ne bi prišlo.

Razlogi za prihod potnikov v Slovenijo so lahko:

- **enodnevni prihod:** zaradi izleta, nakupovanja ipd. (glej pojasnilo v nadaljevanju) – **enodnevni obiskovalci**;
- **tranzit:** (brez prenočitve v Sloveniji) – **tranzitni potniki**;
- **večdnevno bivanje:** potnik (turist) je med svojim obiskom v Sloveniji *vsaj enkrat prenočil* (tukaj je namreč preživel počitnice, lahko se je tukaj zadrževal iz poslovnih razlogov, zaradi izobraževanja ipd.);
- **delo in šola:** zaradi službe ali občasnega dela (npr. le enkrat ali dvakrat na teden);
- **razni opravki:** npr. dnevni nakupi, banka, tedenska predavanja, obisk zdravnika ipd.

Ker so glavni predmet raziskovanja predvsem enodnevni obiskovalci in tranzitni potniki, združimo razloge, ki se nanašajo na delo, šolo, običajne opravke, pri obdelavi podatkov pod **druge razloge**.

Enodnevni obiskovalci so lahko na enodnevni obisk prišli iz naslednjih razlogov:

- na izlet (sprostitvev, športne ali rekreativne aktivnosti, ogledi znamenitosti, kulinarika ipd.),
- zaradi obiska kulturne, zabavne, športne prireditve,
- zaradi obiska igralnice (kazina),
- da bi nakupovali (vsakodnevni nakupi niso vključeni),
- da bi obiskali sorodnike in prijatelje,
- iz poslovnih razlogov (poslovni sestanki, seminarji, konference, kongresi ipd.),
- drugi razlogi.

Tranzitni potniki so lahko prečkali Slovenijo:

- na poti domov v državo prebivališča ali
- na poti proti cilju potovanja (iz države prebivališča).

7 POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

7.2 OBDELAVA PODATKOV

UREJANJE PODATKOV

Podatke smo uredili s kombinacijo sistematskih popravkov, individualnih popravkov in postopkov vstavljanja podatkov. Pri vstavljanju podatkov smo uporabili **metodo notranjega darovalca** in **metodo logičnega vstavljanja**.

Več o urejanju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Statistično urejanje podatkov](#).

UTEŽEVANJE

Z uteževanjem izboljšujemo reprezentativnost podatkov, zbranih v raziskovanju, tako da so uteženi podatki čim bolj nepristranska ocena opazovane populacije v določeni časovni točki. Postopek uteževanja je bil določen glede na vzorčni načrt, neodgovor enote ter glede na razpoložljive pomožne populacijske spremenljivke, ki smo jih uporabili za kalibracijo. Končna utež enote je tako produkt uteži zaradi verjetnosti izbora enot, uteži zaradi neodgovora ter kalibracijskega faktorja.

Izračun uteži poteka v treh korakih. V prvem koraku se za vsak anketni dan izračuna vzorčna utež glede na verjetnost izbora, kar je določeno v postopku vzorčenja. V drugem koraku izračunamo za vsak anketni dan še utež izbora anketirane osebe glede na število zbranih odgovorov ter glede na ocenjeno število tujih potnikov za izbrani anketni dan. Končno vzorčno utež nato izračunamo kot produkt obeh uteži, izračunanih v prvih dveh korakih. V tretjem koraku uteži še kalibriramo na populacijske vrednosti števila tujih vozil in potnikov; te ocenimo na podlagi podatkov o številu vozil Direkcije Republike Slovenije za infrastrukturo ter podatkov o deležu tujih vozil iz štetja vozil, ki smo ga na izbranih mejnih prehodih izvedli v letu 2019.

DESEZONIRANJE

Postopki desezoniranja niso smiselni.

7.3 INDEKSI

Indeksov ne objavljamo.

7.4 NATANČNOST

V statističnih raziskovanjih prihaja do različnih vrst napak, ki vplivajo na zanesljivost in točnost statistične ocene (npr. do vzorčnih napak, napak zaradi neodgovora, do merskih napak). Napake, ki jih lahko pripišemo slučajnim vplivom, določajo natančnost in posledično zanesljivost statistične ocene. Natančnost statistične ocene ocenimo z izračunom standardne napake (SE). Uporabnike statističnih podatkov opozorimo na manjšo zanesljivost ocene tako, da takšno oceno opremimo s posebno opozorilno oznako.

V tabelah, kjer so ocenjene populacijske vsote (zveznih) spremenljivk, ocenjena povprečja (zveznih) spremenljivk ali ocenjena razmerja populacijskih vsot (zveznih), so omejitve pri objavi določene glede na relativno standardno napako

oziroma koeficient variacije (CV). V teh primerih velja:

Če je koeficient variacije (CV)

- 10 % ali manj ($CV \leq 10 \%$), je ocena dovolj zanesljiva, zato je objavljena brez omejitve;
- od 10 % do vključno 30 % ($10 \% < CV \leq 30 \%$), je ocena manj zanesljiva, zato se označi s črko M;
- večji od 30 % ($CV > 30 \%$), je ocena premalo zanesljiva za objavo, zato je nadomeščena s črko N.

Več o natančnosti statističnih ocen lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Natančnost statističnih ocen](#).

7.5 DRUGA POJASNILA

Seštevki se zaradi zaokroževanja včasih ne ujemajo.

8 OBJAVLJANJE PODATKOV

- Prva objava (Turizem, Tuji turisti in potniki): »Tuji potniki, Slovenija, julij–avgust 2020 – začasni podatki«.
- Prva objava (Turizem, Tuji turisti in potniki): »Tuji potniki, Slovenija, september–oktober 2020 – začasni podatki«.

9 REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Objavljamočasne in končne podatke. Začasne podatke objavljamo pet in pol mesecev po opazovanem obdobju. Končne podatke objavimo osem mesecev po zadnjem opazovanem obdobju.

Objavljanje začasnih in končnih podatkov je načrtovano. Zaradi potreb uporabnikov po pravočasnih informacijah objavimočasne podatke, ki ustrezajo merilom kakovosti uradnih statističnih podatkov, tudi če ne dosegajo kakovosti, ki jo je pri takih podatkih mogoče doseči s popolnejšim in točnejšim poročanjem. Podatke revidiramo, ker so lahko novejši, popolnejši oziroma kakovostnejši podatki bistveno boljša podlaga za kakovostne odločitve.

9.2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA ČASOVNO PRIMERLJIVOST

Časovne vrste se za nekatere spremenljivke lahko tvorijo, za druge ne, kar je posledica dejstva, da je vprašalnik ob vsakem raziskovanju nekoliko spremenjen oz. prilagojen zahtevam najpomembnejših uporabnikov.

Metodološko pojasnilo o revidiranju podatkov je dostopno na spletni strani: <https://www.stat.si/dokument/5296/RevidiranjeStatisticnihPodatkovMPsplosna.pdf>.

10 DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Metodološka gradiva na spletni strani SURS so dostopna na <https://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>.

- Vprašalnik:
  - Tuji potniki, 2020 (TU-POTNIKI)
  - Tuji potniki v Sloveniji, 2016 (TU-POT/IZSTOP)

področje: Turizem, podpodročje: Tuji turisti in potniki